

به نام خدا

بررسی بازار جهانی محصول کشمش

میوه انگور علاوه بر اینکه بالاترین مبادله جهانی بین میوه ها را دارد به طوریکه در بین 20 کالای برتر تولید شده در سراسر جهان قرار دارد.

این میوه هم به صورت تازه مصرف می شود و فراوری شده به به شکل کشمش، مربا، ژله، آب میوه و غیره مورد استفاده قرار میگیرد.

براساس اعلام FAO سازمان غذا و کشاورزی سازمان ملل میزان ۷۵ هزار و ۸۶۶ کیلومتر مربع زمین زیر کشت محصول انگور است.

از کل میزان انگور تولیدی در جهان در حدود ۲۷ درصد در سراسر دنیا به شکل تازه مصرف میگردد و تنها ۲ درصد آن به صورت خشک شده یا کشمش استفاده می شود.

بازار جهانی انگور در سال بین ۱۶۵ تا ۱۷۰ میلیارد دلار ارزش گذاری شده و برآورد میگردد و تولید انگور تا سال ۲۰۲۴ به میزان ۷/۱ درصد رشد و به ارزش ۲۵۵ میلیارد دلار رسید.

براساس اعلام FAO در سال کشور چین با تولید ۱۰/۸ میلیون تن انگور در رتبه اول تولیدکنندگان انگور در دنیا جهانی قرار داشته است و کشورهای هند و ترکیه نیز در رتبه دوم و سوم بوده اند .

آمارهای سازمان فائو همچنین بیانگر این موضوع است که تولید سالیانه انگور در ایران بین ۱/۹ تا ۲ میلیون تن است که با این تولید در رتبه یازدهم رنکینگ تولیدکنندگان انگور در دنیا قرار دارد.

ذکر این نکته ضروری است که ایران تا سال ۲۰۱۷ در رتبه چهارم بوده که با افزایش تولید خصوصا در بخشهای گلخانه ای به رتبه یازدهم ارتقا یافته است.

تولید کشمش از انگور در ایران سابقه ی طولانی داشته و به لحاظ زاویه تابش آفتاب در فلات به قرن ها پیش بازمی گردد .

در ایران ۸۵ نوع انگور تولید می شود اما فقط از انگور سفید بی دانه برای تولید و صادرات کشمش استفاده می گردد.

کشمش فواید متعددی برای سلامتی در بدن دارد از جمله تسکین علائم مختلف، از یبوست گرفته تا اسیدپته در معده و اختلالات جنسی.

انگور خشک همچنین برای کسانی که می خواهند به روشی سالم وزن اضافه کنند مفید است در حالی که این میوه تاثیر مثبتی بر سلامت چشم، دندان و استخوان دارد.

کشمش به طور گسترده در سراسر جهان یا به عنوان میوه و یا برای پخت و پز فرهنگی، به ویژه به عنوان دسر استفاده می شود.

کشمش که انگور خشک نیز نامیده می شود از خشک کردن انگورهایی که مستقیماً در آفتاب یا با خشک کن خشک می شوند به دست می آید.

وقتی کشمش خشک شد رنگ آن طلایی، سبز یا سیاه می شود و کشمش های سیاه در مقایسه با دو مورد دیگر مغذی تر هستند.

ایران از سالهای دهه ۱۹۹۰ میلادی همواره بین ۴ صادر کننده برتر کشمش قرار داشته است و علیرغم اینکه بسیار از کشورهای اروپائی تولید انگور بیشتری از ایران دارند اما پتانسیل تابش آفتاب و اقلیم ایران را برای تولید کشمش ندارند.

در دهه ۲۰۰۰ میلادی ایران رتبه ی سوم در صادرات کشمش در جهان را به خود اختصاص داده است.

ایران توانسته سالانه سه میلیون تن محصول را تولید نماید و نسبت به تولید جهانی در رتبه دهم جهان قرار گرفته است.

در تولید محصول فرآوری شده کشمش ایران در رتبه سوم قرار گرفته است و کشمش همان انگور خشک شده است و از نظر حجم تولید پس از خرما قرار دارد؛ اما جایگاهی بسیار بالاتر از خرما در بازارهای جهانی دارد.

جدول بزرگترین تولید کنندگان کشمش در جهان به شرح ذیل است.

Top Raisin (Dried Grape) Producing Countries

Rank	Country	Annual Raisin Production in Metric Tons
1	Turkey	353,167
2	United States	332,760
3	Iran	122,595
4	Greece	72,861
5	Chile	51,128
6	South Africa	37,049
7	Uzbekistan	32,893
8	Afghanistan	30,281
9	Australia	26,041
10	Argentina	19,543

ترکیه

ترکیه به عنوان "سرزمین مادری انگور" شناخته می شود و قدمت کشت انگور در ترکیه به قرن هشتم باز می گردد.

این کشور در تولید انگور رتبه ششم اما در تولید کشمش رتبه اول را دارد و ترکیه ۴ میلیون تن انگور در زمینی به مساحت ۵۵۰۰۰۰ هکتار تولید می کند که حاصل آن بیش از ۳۵۰ هزار تن انگور است که ۳۷ درصد از کل انگور دنیا را شامل می دهد به صورت انگور بدون هسته یا کشمش خشک می شود و مابقی به صورت آب میوه یا انگور خوراکی مخلوط می شود.

انگور بی دانه عمدتاً در منطقه دریای اژه کاشته می شود و کشمش بی دانه سلطان گونه ای معمولی کشمش است که در کشور کاشته می شود و بیشترین صادرات را نیز دارد.

انگور را مستقیماً از نور خورشید یا با استفاده از دستگاه مایکروویو خشک می کنند سپس انگور خشک بسته بندی شده و روانه بازار می شود.

ترکیه به بیش از ۱۰۰ کشور جهان از جمله هلند، انگلستان، ایتالیا، فرانسه و استرالیا کشمش صادر می کند.

ایالات متحده امریکا

کشمش رایج ترین میوه خشک مصرفی در ایالات متحده است و انواع دیگر شامل سلما پیت، مسقطی و سلطان است.

تولید تجاری کشمش عمدتاً در ایالت کالیفرنیا است و در سال در حدود ۳۵۰ هزار تن انگور خشک در ایالات متحده به ارزش تقریبی ۸۰۰ میلیون دلار تولید می گردد.

سطح زیرکشت کشمش در کالیفرنیا حدود ۲۸۰۰۰۰ هکتار است و فقط ترکیه بیشتر از آمریکا کشمش صادر می کند.

ایالات متحده ۱۴۰ تا ۱۵۰ هزار تن کشمش به چندین بازار در سراسر جهان صادرات می کند و کشمش توسط کمیته اداری کشمش به بازار عرضه می شود همچنین این کمیته تولید، کیفیت و قیمت کشمش صادراتی به بازار را تنظیم می کند.

دیگر تولیدکنندگان اصلی کشمش عبارتند از: یونان، شیلی، آفریقای جنوبی، ازبکستان و افغانستان. این کشورها هر کدام سالانه بیش از ۳۰۰۰۰ تن کشمش تولید می کنند و اکثر کشمش تولید شده در این کشورها عمدتاً برای صادرات است.

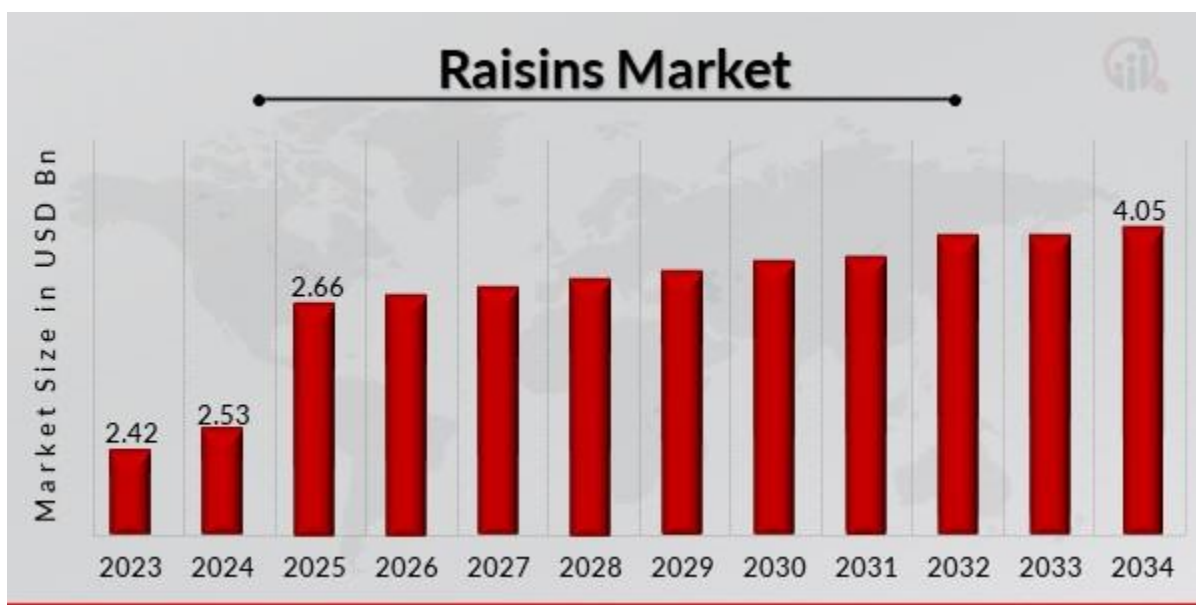
انگورهای بی دانه گونه های اصلی کشمش تولید شده توسط این کشورها هستند.

ظرفیت جهانی صادرات کشمش

اندازه بازار کشمش در سال ۲۰۲۴ به میزان، ۲/۵۳ میلیارد دلار بود و در پایان سال ۲۰۲۵ به ۲/۶۶ میلیارد دلار خواهد رسید.

رشد بازار کشمش با ۴/۸۱ درصد در سال ۲۰۲۴ به رقم ۴/۰۵ میلیارد دلار خواهد رسید و افزایش تقاضا برای غذاهای آماده، کالاهای خشک و منجمد و گزینه های میان وعده سالم و همچنین افزایش استفاده از کشمش برای اهداف آشپزی، محرک های اصلی بازار هستند که رشد بازار را افزایش می دهند. منبع:

<https://www.marketresearchfuture.com/reports/raisins-market>

کشمش از انگورهای سیاه یا سبز خشک شده ی خوشمزه تهیه می شود و در انواع غذاهای شیرین و خوش طعم استفاده می شود.

کشمش علاوه بر داشتن ویتامین ها، فیبر و مواد معدنی فراوان، فوق‌العاده انرژی زا است همچنین کشمش سرشار از آنتی‌اکسیدان ها، آهن (که برای قلب مفید است) و کلسیم (که برای استخوان‌ها مفید است) است.

استفاده از کشمش در پخت و پز به دلیل مزایای سلامتی مرتبط با مصرف آن است و غذاهای لذیذ مختلفی، از نان و شیرینی‌های شیرین گرفته تا غذاهای خوش‌طعم موجود در غذاهای سراسر جهان، از کشمش استفاده می‌کنند.

صنعت آشپزی به طور گسترده از آن استفاده می‌کند و محبوبیت غذاهای چندفرهنگی یکی دیگر از عوامل مهم در افزایش تقاضا برای کشمش است.

همانطور که اشاره شد آشپزی و پخت و پز خانگی، به ویژه در بین نسل هزاره محبوبیت بیشتری پیدا می‌کند.

آنها در اوقات فراغت خود، مرتباً دستور العمل‌های جدید را آزمایش می‌کنند که به فروش بهتر کشمش کمک می‌کند.

تعداد فزاینده‌ای از افرادی که به سلامتی خود اهمیت می‌دهند از جایگزین‌های قند در دستور العمل‌های خود استفاده می‌کنند که در درجه اول عامل فروش کشمش برای مصارف آشپزی است.

در بیشتر موارد در پخت و پز، کشمش می‌تواند مخلوط یا آسیاب شده و به جای شکر استفاده شود. پیش‌بینی می‌شود تغییرات مرتبط با شهرنشینی در عادات غذایی و تمایل به طعم‌های جدید، محرک گسترش بازار باشد.

نیاز و ترجیح به غذاهای آماده، کالاهای خشک و منجمد و گزینه‌های میان وعده سالم، همراه با زندگی پرمشغله و روزهای کاری ۲۴ ساعته، در حال افزایش است.

همچنین از مزایای داشتن ماندگاری طولانی و همچنین طیف وسیعی از مواد مغذی و طعم‌ها برخوردار است و این‌ها عناصر مهمی هستند که صنعت کشمش را به پیش می‌رانند.

یکی از عوامل اصلی که بازار کشمش را پیش می‌برد رشد نمایی صنعت غذا است و علاوه بر این، مصرف شیرینی‌ها افزایش یافته است که در نهایت به بخش کشمش کمک خواهد کرد.

افزایش در آمد قابل تصرف، تعدیل در ترجیحات و روندهای مصرف‌کننده و تغییرات در سبک زندگی، محرک‌های دیگری هستند که بازار کشمش را هدایت می‌کنند.

صنعت کشمش در نتیجه تغییر روند مصرف مصرف‌کننده به سمت رژیم غذایی سالم‌تر و سرشار از مواد مغذی گسترش یافته است.

علاوه بر این، شیوه‌های تغذیه‌ای به دلیل شهرنشینی و جستجوی طعم‌های جدید دائماً در حال تغییر هستند.

تقاضا برای غذاهای آماده، غذاهای خشک و منجمد و میان وعده‌های سالم به دلیل زندگی پرمشغله مصرف‌کنندگان در حال افزایش است.

استفاده از میوه‌های خشک به ویژه کشمش، به دلیل مواد مغذی و طعم‌های متمایزشان در آشپزی محبوبیت روزافزونی پیدا کرده است.

مزیت دیگری که صنعت کشمش را رونق می‌دهد ماندگاری طولانی‌تر آن است و کشمش به دلیل فواید سلامتی و مواد مغذی متعدد از جمله ریبوفلاوین، فیبر غذایی، آنتی‌اکسیدان‌ها، اسید لینولئیک، اسید اولئانولیک و سایر موارد، تقاضای بسیار بالایی در بازارهای بین‌المللی در کشورهای اروپایی و آمریکایی دارد.

طبق اقتصاد تجارت، ترکیه از اول سپتامبر تا ۱۹ مارس ۲۰۲۲، ۱۴۲۸۱۲ تن کشمش صادر کرده است که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۸ درصد افزایش داشته است.

در طول دوره پیش‌بینی، صنعت کشمش به دلیل افزایش صادرات و تقاضا توسعه خواهد یافت بنابراین، در آمد بازار کشمش را هدایت می‌کند.

منبع: <https://www.marketresearchfuture.com/reports/raisins-market>

صادر کنندگان برتر کشمش در جهان

طبق داده‌های سازمان تجارت جهانی (WTO)، ترکیه و ایالات متحده صادرکنندگان پیشرو کشمش در جهان هستند

طی سال ۲۰۲۴ در حالی که فروش خارجی کشمش از ترکیه ۶٪ افزایش یافت و به ۵۰۸ میلیون دلار رسید، فروش کشمش از ایالات متحده ۲۲٪ کاهش یافت و به ۱۷۵ میلیون دلار رسید.

منطقه اثره مهم ترین منطقه تولید انگور ترکیه و منطقه اصلی تولید انگورهای بی دانه مورد استفاده برای کشمش است.

در حالیکه تا سال ۲۰۲۰ ایران هم در بین ۳ کشور اول صادر کننده کشمش بود اما اکنون این مقام را از دست داده است.

ترکیه: ۵۰۸ میلیون دلار (+۶ درصد).

ایالات متحده: ۱۷۵ میلیون دلار (-۲۲ درصد).

شیلی: ۱۴۳ میلیون دلار (+۱۱ درصد).

آفریقای جنوبی: ۱۱۶ میلیون دلار (+۵ درصد).

افغانستان: ۱۰۵ میلیون دلار (-۳/۹ درصد).

ترکیه صادر کننده پیشرو کشمش در جهان است و تقریباً ۳۰ درصد از کل صادرات کشمش جهان را به خود اختصاص داده است.

صادر کنندگان بزرگ کشمش در جهان

کشورهای ترکیه ، ایران ، امریکا ، شیلی و چین ۵ صادر کننده برتر کشمش در دنیا در سال هستند. اتحادیه اروپا با وجود تولید انگور فراوان در تولید کشمش به ایران و ترکیه نمی رسد و در مقام دهم قرار دارد .

تا سال ۲۰۲۰ در هر هکتار به طور متوسط ۱۵۰ تن برداشت انگور در تاکستانهای ایران انجام می شد اما خشکسالی های اخیر آن را به ۶۵ تن کاهش داده است در سال ۲۰۲۴ ایران با کمتر از ۷۰ میلیون دلار صادرات کشمش در رتبه ۸ جهان بوده است.

یکی از دلایل کاهش صادرات افغانستان جلوگیری از صادرات غیر قانونی کشمش ایران به افغانستان و صادرات مجدد این محصول از افغانستان است.

مشکلات تعهدات ارزی، بالا بودن قیمت تمام شده محصول، عدم یکپارچگی تاکستان ها و مکانیزه نبودن آنها، بالا بودن میزان افت به دلیل انبارداری و نگهداری غیر اصولی محصول و وجود باقی مانده سموم در محصول از عمده مشکلات موجود در تولید فرآوری و صادرات کشمش ایران است.

واردکنندگان اصلی کشمش در دنیا

رتبه نام کشور ارزش واردات

۱-	انگلستان	۲۲۱۳۹۴۰۰۰ دلار
۲-	آلمان	۱۶۳۳۱۳۰۰۰ دلار
۳-	هلند	۱۱۵۷۶۶۰۰۰ دلار
۴-	ژاپن	۹۳۴۵۲۰۰۰ دلار
۵-	کانادا	۶۲۴۰۲۰۰۰ دلار
۶-	فرانسه	۵۷۰۰۴۰۰۰ دلار
۷-	هند	۵۳۱۸۹۰۰۰ دلار
۸-	چین	۵۰۹۵۱۰۰۰ دلار
۹-	آمریکا	۴۵۵۱۹۰۰۰ دلار
۱۰-	ایتالیا	۴۲۲۱۶۰۰۰ دلار
۱۱-	برزیل	۴۰۶۰۴۰۰۰ دلار
۱۲-	بلژیک	۳۹۸۱۶۰۰۰ دلار
۱۳-	استرالیا	۳۵۴۵۳۰۰۰ دلار
۱۴-	اسپانیا	۳۳۱۷۹۰۰۰ دلار
۱۵-	روسیه	۳۱۹۱۶۰۰۰ دلار

۱۶-	مکزیک	۳۰۳۴۱۰۰۰ دلار
۱۷-	قزاقستان	۲۸۲۶۶۰۰۰ دلار
۱۸-	لهستان	۲۵۹۳۰۰۰۰ دلار
۱۹-	الجزایر	۲۴۷۹۲۰۰۰ دلار
۲۰-	دانمارک	۲۴۱۶۴۰۰۰ دلار

ظرفیت ایران در تولید و تجارت

ایران یکی از صادرکنندگان عمده کشمش در جهان است و صادرات کشمش ایران ۲۷ درصد از کل صادرات کشمش جهان را به خود اختصاص می دهد و میتواند سالانه بیش از ۲۵۰ میلیون دلار درآمد برای کشور به خود اختصاص دهد.

ایران توانایی صادرات کشمش خود را به بیش از ۸۰ کشور در سراسر جهان از جمله استرالیا، بریتانیا، ایالات متحده، ایتالیا و فرانسه را دارد طبق آمار وزارت جهاد کشاورزی ایران به طور متوسط قادر است سالانه ۱۲۳ هزار تن کشمش تولید کند.

برخی از انواع کشمش رایج در ایران شامل کشمش طلایی، سلطانی، سبز و سیاه است.

ایران در سالهای گذشته به ۸۰ کشور جهان صادر کرد که از نظر کشورهای مقصد یکی از پر رونق ترین و شناخته شده ترین کالاهای صادراتی ایران در جهان محسوب می شود.

ایران را به سومین کشور صادرکننده کشمش جهان بوده است و بررسی آمارهای منتشر شده توسط گمرک ایران نشان می دهد کشور عراق با خرید ۲۵.۵ میلیون دلار کشمش ایران اولین مشتری این محصول کشاورزی ایران می باشد.

بعد از کشور عراق، کشورهای امارات و روسیه هر کدام با خرید ۲۳.۵ میلیون دلار و ۱۴.۳ میلیون دلار بیشترین خرید کشمش ایران را به خود اختصاص داده اند.

جدول کشورهای مقصد صادرات ایران در زمان رونق

رتبه	کشور	وزن (کیلوگرم)	ارزش ریالی	ارزش دلاری
1	عراق	15,876,809	867,411,121,928	25,540,869
2	امارات	12,582,591	804,486,511,764	23,552,648
3	روسیه	10,917,610	488,291,860,467	14,307,672
4	اسپانیا	5,264,000	316,239,302,031	9,495,729
5	اوکراین	6,452,336	285,286,480,570	8,319,004
6	ترکیه	4,290,235	245,334,556,659	7,137,542
7	پاکستان	4,789,501	210,616,742,977	6,288,595
8	الجزایر	2,121,000	130,734,814,469	3,807,885
9	بنگلادش	1,732,320	124,811,584,647	3,476,136
10	هلند	2,166,729	107,526,108,668	3,246,864
11	کویت	1,211,318	96,595,904,575	2,819,733
12	برزیل	1,602,500	84,373,030,510	2,531,130

13	لهستان	1,589,845	75,313,646,444	2,250,982
14	کانادا	1,334,445	67,285,410,299	1,999,947
15	رومانی	1,288,600	67,573,391,900	1,976,024
16	قطر	715,906	57,608,046,017	1,700,065
17	استرالیا	1,010,556	52,533,105,699	1,578,996
18	مجارستان	999,440	51,299,496,996	1,530,009
19	تونس	698,250	48,091,365,137	1,431,564
20	مالزی	916,658	46,729,583,611	1,390,472
21	مصر	713,500	44,016,544,260	1,254,340
22	آذربایجان	824,560	41,930,901,362	1,227,489
23	آلمان	806,954	39,632,756,806	1,162,028
24	لبنان	596,863	38,334,937,822	1,117,613
25	فرانسه	590,500	35,403,474,980	1,036,102

26	تایلند	674,230	34,385,886,857	979,714
27	ارمنستان	609,524	33,664,553,232	974,018
28	لیبی	428,000	29,363,879,750	862,830
29	آرژانتین	363,000	22,861,795,520	669,160
30	بلغارستان	513,630	19,864,970,650	581,283
31	لیتوانی	282,499	15,587,589,468	468,846
32	اتریش	270,750	13,742,260,200	414,865
33	بلاروس	295,500	13,433,314,630	399,990
34	مولداوی	259,600	12,649,354,990	372,830
35	تایوان	253,125	12,557,435,333	367,561
36	چین	243,827	11,304,142,008	332,870
37	بلژیک	176,025	10,966,883,543	329,013
38	یونان	203,000	9,490,856,380	280,390

39	سريلانكا	201,503	9,298,966,991	278,159
40	انگلستان	175,816	9,415,659,279	273,313
41	اسلواکی	187,445	8,946,531,488	268,212
42	سوريه	153,540	8,661,329,464	241,925
43	مقدونيه	145,810	8,245,995,587	240,659
44	اندونزی	154,000	7,891,324,180	238,270
45	فيلپين	160,000	7,654,338,000	226,000
46	اردن	109,099	7,541,386,938	224,497
47	صربستان	149,090	7,323,329,690	222,334
48	ایتاليا	137,090	7,167,711,152	214,198
49	کرواسی	150,000	7,174,670,600	213,504
50	سوئد	60,912	6,816,438,749	191,537
51	سنگاپور	84,030	5,439,643,686	160,007

52	گرجستان	110,900	5,156,550,190	148,405
53	مراکش	125,940	5,361,794,458	146,254
54	ترکمنستان	91,540	4,793,677,294	140,750
55	بحرین	46,090	4,726,069,246	135,746
56	سایر کشورها	68,450	4,130,030,280	126,520
57	چک	97,125	4,252,319,276	124,438
58	سودان	60,000	3,484,550,000	98,000
59	افغانستان	29,760	3,181,223,886	97,830
60	ژاپن	34,168	2,489,006,608	70,830
61	آمریکا	32,193	1,869,198,811	54,078
62	شیلی	20,000	1,576,535,400	48,600
63	فیجی	36,000	1,555,978,900	46,360
64	لتونی	20,500	1,156,232,800	32,800

65	نیوزیلند	23,875	1,174,960,990	32,382
66	مغولستان	19,000	998,626,320	30,780
67	قبرس	25,345	1,076,641,350	30,302
68	مالت	25,000	1,003,007,900	30,100
69	آلبانی	14,000	812,560,000	22,400
70	پرتغال	20,000	782,958,000	22,000
71	ترینیداد و توباگو	19,100	786,089,150	21,010
72	کنیا	7,000	413,896,000	11,200
73	قرقیزستان	2,510	130,120,220	4,010
74	قزاقستان	2,510	130,120,220	4,010
75	هند	2,000	103,820,800	3,200
76	سوئیس	1,370	104,664,335	2,900
77	ایسلند	2,600	98,020,780	2,860

78	ویتنام	758	86,844,698	2,463
79	عمان	628	44,989,714	1,261
80	نروژ	60	4,379,130	135
		88,472,493	4,820,395,795,719	141,697,047

بازار های هدف و کشورهای بالقوه برای محصولات ایران

در حال حاضر ۸۰ کشور ذکر شده مستعد صادرات کشمش ایران بوده و بازار های بالقوه محسوب می شوند .

کارشناسان جهانی اعتقاد دارند بازار جهانی کشمش در فاصله زمانی ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۵ سالانه به میزان ۴/۲ درصد رشد می کند.

بیشترین واردات مربوط به کشورهای انگلستان، آلمان، هند، هلند، ژاپن، کانادا، فرانسه، چین و برزیل خواهد بود.

بازار های بالقوه فعلی ایران به شرح ذیل است

- ۱- روسیه ارزش صادرات فعلی ۳۱۹۱۶۰۰۰ دلار و کشورهای رقیب افغانستان، شیلی، ترکیه هستند.
- ۲- عربستان سعودی ارزش صادرات فعلی ۱۷۲۹۸۰۰۰ دلار و کشورهای رقیب هند، امارات و چین هستند.
- ۳- امارات متحد عربی ارزش صادرات فعلی ۱۰۳۱۳۰۰۰ دلار و کشورهای رقیب چین، هند و شیلی هستند.
- ۴- ترکیه ارزش صادرات فعلی ۸۰۲۴۰۰۰ دلار و کشورهای رقیب امارات، یونان و هلند هستند.
- ۵- کویت ارزش صادرات فعلی ۲۱۳۷۰۰۰ دلار و کشورهای رقیب فرانسه، شیلی و هند هستند.

- ۶- عمان ارزش صادرات فعلی ۱۷۸۱۰۰۰ دلار و کشورهای رقیب امارات ، هند و چین هستند.
- ۷- پاکستان ارزش صادرات فعلی ۱۴۲۷۰۰۰ دلار کشورهای رقیب ترکیه و شیلی هستند.